

(Va urma.)

zându-se așa de isolați în Dietă, ei vor îndrăzni să opună rezistență... Când s'ar alia însă grupurile naționale și mai ales când deputații sași, mai numeroși, ar sări în luptă, fața lucrurilor s'ar schimba cu desăvîrșire... S'ar produce atunci impresia, că naționalitățile din patrie nu numai prin rostul arhierilor lor, dar și prin glasul deputaților protestează energic împotriva tendințelor de maghiarizare.

Să sperăm, că Memorandul autorității bisericești săsești va sili pe naționaliștii sași oportuniști să devină earași — *verzi!*

Adunările din Racașdia

Sasca-Montană și Berliște.

Continui azi raportul meu întrerupt în numărul de alaltă-eri al „Tribunei“:

Trăsura se oprește. Din ea se dau jos 3 domni, unul mai tânăr ca celalalt: Dr. Vlad, Dr. Nedelcu avocat în Oravița și Birăuțiu. Tăranii își descoper capetele în semn de respect și din piepturi pline de putere de viață izbucnesc puternice strigăte de să „trăiască“.

Curioasă de al vedea pe Dr. Vlad, mulțimea înconjură pe cei trei din toate părțile. Cel mai tânăr dintre ei era Dr. Vlad. Părintele Luca, fetița și tânărul țeran s'apropie și pe rând bineventează pe Dr. Vlad, predându-i fetița buchetul, ear tânărul cununa de stejar. Dr. Vlad ascultă cu o serioasă atenție ce-i stă atât de bine. Răspunde apoi la bineventurare. În glasul lui e ceva profetic și o convingere rară caracterizează tot ce zice el. Expune pe scurt ce l'a îndemnat să vină încoace. Unul dintre al noștri cred că nu e timpul potrivit să pășim în activitate. Lucrurile însă merg tot înspre rău și noi nu mai putem sta cu mâinile în sân. Crede și știe că țeranul român chiar și pe lângă grelele împrejurări actuale, la alegerile viitoare va dovedi, că poate să contribuie din puterile sale la îmbunătățirea sortii sale. E ferm convins, că țeranul român nu-și va mai da însuși palme peste obraz, alegând, de reprezentanți al dorințelor sale oameni dușmani intereselor noastre, ori „frați rădăciți“. Poporul primește vorbirea lui Vlad cu mare însuflețire.

Convoiul pornește apoi spre sat. Pe cele două margini ale drumului înaintează călăreții, pe mijlocul drumului sease fetițe în costum național ear apoi părintele Luca, conducând de braț pe Dr. Vlad, care ținea în mână buche-

țelul de flori oferit de fetița ce-l bineventase, la urmă poporul electrizat, pășind cu gravitate română.

După serviciul divin, la care luase parte și Dr. Vlad cu cei cari îl însoțeau, ear din popor atâția câți au încăput în spațioasa și frumoasa biserică din Racașdia, mulțimea se adună în grădina din naintea școalei. Pe perețele din fața școalei pe o placată păstrată ca prin minune încă de pe timpul alegerii veteranului Babeș, se puteau ceti cuvintele amintite deja „Bine ai venit în mijlocul nostru, cel-ce ne arăți nouă lumina“. Sub această placată față în față cu crucea de marmor ridicată tocmai în mijlocul grădinei, era așezată tribuna, de pe care aveau să se rostească discursurile.

După-ce adunarea se constituie, alegându-și de președinte pe părintele Luca care o și deschide, urcă tribuna dl Birăuțiu. Expune pe larg starea economică și politică a țării. Datoriile țării noastre ating suma de 4351 milioane. Păminturile proprietarilor mici sunt intabulate cu 133 milioane, ear cametele ce să plătesc după aceste datorii, ajung suma de 36.000.000. Datoriile proprietarilor mari, din contră au scăzut din 1894 până acum cu 4 milioane. Licității minuente s'au ținut în anul 1902 în 21 mil de casuri, în 1894 numai în 14 mil de casuri. Causa acestor stări sunt înainte de toate: chivernisirea proastă a banilor țării și dările prea mari. Arată că proprietarii mici plătesc relativ mai multă dare, ca proprietarii cei mari, mai ales dare indirectă. Vorbește apoi despre emigrări, ca urmare a stării deplorabile economice.

Relativ la starea politică a țării noastre arată înainte de toate că parlamentul nu reprezintă voința țării. Intre 19 milioane locuitori numai un milion sunt alegători și din aceștia 350 mil sunt oameni plătiți al guvernului: slujbași. Până când în Austria din o mie locuitori aleg 179, în Franța 271, în Grecia 200, în Serbia 100, la noi aleg numai 50. Se ocupă apoi cu partidele existente în parlament și arată că singurul Dr. Vlad reprezintă interesele adevărate ale poporului românesc. Roagă deci pe alegători, ca pe viitor să-și trimită în dietă astfel de reprezentanți, cari sunt conduși de asemenea principii ca Dr. Vlad.

Vorbirea dlui Birăuțiu a fost urmărită cu mare atențiune din partea celor prezenți. Mai după fiecare propozițiune poporul adunat reprobă prin fel de fel de observări pline de spirit purtarea celor dela putere și aclama pe vorbitor. În mijlocul însuflețirii generale ia cuvântul Dr. Vlad. Mulțumește pentru entuziasmul, cu care e întâmpinat, nu el ci principiul, pe care îl reprezintă și care este ca toate popoarele din

patrie să fie egal tractate. Causa multelor cazuri dintre cari câte-va v-a spus Dl Birăuțiu suntem în parte și noi. Nu e destul însă să știe aceste năcazuri ci trebuie să se știe și cum de făcut pentru delăturarea lor. Legi mai bune maiestatea sa și poporul. Trebuie aleși deputați dietali atari oameni, cari apără de fapt interesele poporului și nu sunt slugi guvernului. Poporul să nu se lase cumpărat cu bani, candidatul care cumpără poporul, nu-l apără. Trebuie să se apere. S'au poate fi apărare adevărată care vine să-ți plătească ca să te apere. Bine mat si om netrăbnic e deci acela, care-l votul pentru un astfel de belitor. Caracterul apoi partidele, din parlament și mai deosebesc cel așa numit liberal, dar care libera nu e cel așa zis grozav față de noi și atât de față de cel de sus. Arată isprăvi din trecut ale acestui guvern, cari numai urmărit bune pentru țară. Din isprăvile actuale se ocupă nerespctarea legii de naționalități care adevărată crimă, cu proiectul lui Berzeanu noul proiect de colonizare și schimbarea electorală, de bună samă în defavorul nostru.

Apostrofează de rădăciți și pete de pe cinstea neamului nostru pe acei frați — ei e și dl Vuia — cari s'au înhamat la un guvern a cărui ministru președinte plina dietă a îndrăznit a zice, că în Ungaria orice creștin, ce se spezează numai pentru movarea culturale ungurești, se poate chema la luptă legală pe oricare Român. Căci în secolul al 20-lea nu mai putem să încercăm cineva să ne smulgă din pept căna națională spre a o înlocui cu alta străină.

În secolul al 20-lea 3 milioane de oameni nu mai putem răbda ca banul dat și de doarea feței noastre să se folosească spre binele altora și spre răul nostru; trimitem feciorii noștri câtane ear când de împărțirea drepturilor, să fim nesocotiți.

Aceste păcate săvârșite în contra a Dumnezeirii trebuie să vă unească pe toți la umăr. Și dacă prin pășirea noastră tească între împrejurările actuale noi vom mai mult, de cât ca să păstrăm aceea, ce avem, am făcut destul, pentru ca pe ea basă să începem lupta și pentru lărgirea turilor garantate prin lege.

„D-Voastră fraților — nu mă îndoiș fel, — cu noi veți fi. Mergeți acasă și stoliți cauzei noastre.

Așa să ne ajute Dumnezeu“. Insuflețirea produsă în popor prin discursul D-rului Vlad nu sunt în stare să scriu. Ea a fost însuflețirea unui popor putere de viață, trezit la adevărata conștiință națională.

TEATRUL ÎN GRECIA.

Poporul grecesc de astăzi este întocmai ca o ruină, de a cărei măreție și glorie trecută de abea ne mai glăsuiesc adierile unui vânt rădăciț prin spărturile zidurilor ei; un vânt mai puternic însă atât praf ne aruncă în ochi, încât, nedumeriți, ne întrebăm: din ce plămădeală au fost uriașii premergători al civilizației și culturii universale, și cum e cu puțință o astfel de transformare, o sămănță atât de aleasă, măcinată de moara veacurilor, să dea tărîțe atât de proaste?

Literatura dramatică grecească modernă e foarte neînsemnată. Puținii scriitori își pierd timpul în discuțiuni filologice. Astfel înecă astăzi terenul literar e ca un câmp de luptă, foarte hăruțuit, în care susținătorii limbii „populare“, — dimotiki, — se ceartă cu aceea al limbii literare, — katharevsysa. — Prin urmare, vorbind de literatura dramatică din Grecia, nu vom avea în vedere diferite școli dramatice, sau curente literare, ci numai aceste neînțelegeri de limbă.

Aceste certuri filologice au dat naștere anul trecut chiar la manifestări de stradă, cari de abea au putut fi potolite de poliție.

Neînțelegerile s'au născut dela reprezentarea tragediei Orestia, de Eschyl, tradusă de dl Sotiriadis, la teatru regal din Atena. Stilul acestei traduceri este o amestecătură între cel popular și literar. Reprezentarea a avut un succes strălucit. Atunci dl Vlakes, vechin luptător pentru izbândirea limbii literare, a făcut să se reprezinte ime-

diat Oedip-Rege, de Sofocle, tradus de el în cea mai literară limbă. Profesorul Mistriotis, dușman înverșunat al ori căror încercări de a se traduce capo-d' operele vechi grecești în limba populară sau chiar literară modernă, ținu cuvânturi înflăcărâte, dela înălțimea catedrei sale și îndemnă pe tinerii săi auditori, — studenții, — să ceară răzbunare pentru acest sacrilegiu făptuit față de moștenirea lăsată de geniații lor strămoși. De altminterii astfel de neînțelegeri se întâmplă aproape reluat.

1. Moreas, care a publicat în „Le Temps“ o dare de seamă de stagiunea trecută a teatrelor din Grecia, și din care luăm și noi părțile mai interesante, spune că chestiunea limbii grecești nu e cu puțință să se delege; „ea seamănă întocmai cu nodul gordian pe care Alexandru cel-mare l'a tăiat cu sabia. — Când oare literatura greacă își va găsi un Alexandru?...“

Examinând cele trei elemente, dela cumpanirea cărora atîrnă bunul mers al unui teatru, reese că publicul este cel mai conștiincios și mai bine pregătit pentru o asemenea instituție. Într-adevăr publicul din Grecia, e foarte puțin pretențios, se aprinde repede, de cele mai neînsemnate cauze; frecventează cu stăruință și dragoste teatrele, așteptând, cu o răbdare copilărească, vremea de propășire și înflorire ale artei lor naționale.

Ideală țeară! Pretutindenți teatrul își așteaptă timpul fericit când lumea să se obicinuiască pe drumurile ce conduc în sanctuarele Thaliei și Melpomeniei, plătind scump, — cu deficite morale și materiale, așteptai dureroasă de Adriană părăsita.

Aci din contră, ca un amant ridicol, publicul teaptă, — plătindu-și dreptul de a aștepta, — dea o clipă de atenție trădătoare care-și pierde timpul, dându-se în dragoste cu filologii.

În Grecia nici odată critica nu e în armonie cu publicul. Nicăieri nu se poate aplica măcar zicătoarea; „Când presa injură, opera sărăcească sau apărută e de valoare“. Dacă am arunca privire asupra dărilor de seamă făcute cu ocazia diferitelor reprezentații date, am crede că stagiunea trecută trebuie să fi dat un rezultat zăstruos, și cu toate acestea lumea e foarte cântată de actorii și autorii ei. Pilda aceeași un simbură demn de imitat. Nu trebuie să încurajeze toate producerile naționale de oarecare valoare, dar între două mediocre, fără să că nu trebuie aleasă cea străină. Bine însă că și noi am prefera un repertoriu de piese de valoare din literatura universală traduse într-o limbă curat românească, compus numai din piese slabe originale. Acestea pentru lămurirea celor nedumeriți.

Să vedem acum cum se prezintă al factor: autorii.

Afară de traduceri, anul trecut s'au prezentat la Teatrul Regal din Atena, Izauril, originală cu subiect bizantin, de Cleon Raministru plenipotențiar al Greciei la Berlin. Ea a avut un succes foarte mare, cu toate că loc zeflemiştilor răutăcioși să spue: „Teatru gal posedă o bogată garderobă bizantină, și îl mai rămâne să-și procure o adevărată din acea epocă“. Se vede că costumele mai interesante decât țesătura piesei lui, Raministru.

Cred, că efectul acestei vorbiri îl caracterizează mai bine când zic, că cei ce au auzit-o, vor mai uita pe dl Vlad nici când, totmai cum nici Dr. Vlad nu va putea uita această vorbire. Aceasta se vede și de-acolo, că afară de adunarea anunțată înainte pe Duminică p. la Sasca-montană, a trebuit — la cererea poporului — să se țină și o a treia adunare la Berliște, Marți în 27.

Despre succesul acestor două adunări din Sasca-montană în general am tot aceeași de zis, ce'am spus despre cea din Răcășdia.

În special trebuie să relev următoarele: În drumul său spre Sasca-Montană, Dr. Vlad s'a abătut și pela bravii Ciuchiceni, cercepe ambii preoți de acolo și pe dl comerțant Lăpădat.

La adunarea din Sasca-montană — ținută în hotelul central sub presidenția părintelui Argu, preot în loc, și la care a luat parte și inteligența din Sasca în frunte cu domniș: Tămășel, Dr. Coca și Dr. Vodă, tot popodin loc și din satele din împrejur afară de răuțiu și Vlad au mai vorbit încă părintele Argu, Dr. Nedelcu — făcând o critică aspră de la putere și adresându-se în special fraților Săscași să sprijinească școala — Tămășel salutând sosirea dlui Dr. Vlad în Sasca și asigurându-l pe acesta, că Săscași vor fi la locul lor, când va suna ceasul.

Dela adunarea din Berliște trebuie să rezulte în special primirea frumoasă — cu nimic pe jos ca cea din Răcășdia — imposanta și triumfală ridicată de frații Bosioc, la carea în comună și ospitalitatea on. familiei Lăpădat, care a dat un prânz splendid în onoarea distinsului oaspe.

La adunarea condusă de părintele Pancioiu din Iertof, au vorbit, afară de acesta, de răuțiu și de Dr. Vlad încă și părintele Dăscu, preot în Berliște, salutând sosirea dlui Vlad în comună, sosire, a cărei efect îl compară cu acela a roanei de dimineață. Dr. Tămășel, accentuând și arătând tractarea marelui poporului românesc din partea celor la putere. Adunarea a închis-o părintele Pancioiu, mulțumind participanților pentru oarece observată în decursul ei, și punându-le înimă țaranilor, ca să păzească și de-acum toate legile țerii și să fie ca și până acum pașnici. „Mergeți în pace la vetrele voastre, și când va sosi timpul să veniți să vă plătiți datoria, să veniți la urnă fiecare cu o trează și inima curată“!

Prânzul dat de dl Lăpădat, a decurs foarte bine. S'au toastat pentru Dr. Vlad, pentru Dr. Tămășel — viitorul conducător chemat al cer-

De asemenea bine primite de public au fost Copitul, de dl Tsokopulos, un mare admirator al Ibsen.

Arta dramatică din Grecia se îmbogățește prin producerea lui Psichari, Palamas, Katsivassilis, etc. Pe lângă acestea, din repertoriu vechi mai sunt: adaptările sheakespeariane Bikelas; dramele lui Kambysis; Vircolacul, de Alotis; Rigas, de Provellengios; Nereida, de Kiburoglos, etc.

În privința actorilor, Grecia stă prost. O fi ar putea celebrați necunoscute, a căror faimă nu vînt n'a răspândit-o încă. De ceea ce se vorbește nepătruns de ochii omenești, însă nu am vizitat, nici una n'a atras în atenția noastră. Asta nu înseamnă nimic încă.

S'or fi pierdut în undă ca și spuma neagră, după cum zice poetul.

E de ajuns însă că în țeara lor sunt înălțați și aplaudați, — fiind în stare să stîrnească din fundul sufletelor și s'o comunice mulțimii doritoare de senzații.

(Vointa N^o.)

Fortunio.

cului — pentru gazda casei și pentru domnul Birăuțiu.

După prânz am avut cu toții plăcerea de a vedea pe Dr. Vlad jucând hora bănățeană în fruntea flăcăilor din sat.

Cu trenul de seara Dr. Vlad a plecat cu promisiunea că 'n curînd va veni earăș.

Inchel, cu întrebarea, că oare domniș noștri din înălțimele lor din când în când la poporul dela țară?

Facă ei începutul și cei dela țară îl vor face sfîrșitul.

Inel.

DIN ROMANIA.

Sosirea Suveranilor României. În așteptarea Suveranilor României Luni au plecat la Predeal spre ai întîmpina, Principii moștenitori cu principesa Elisabeta, principele Wilhelm de Hohenzolern însoțit de adjutantul său colonelul Eahmeyer.

Ministrii în frunte cu prim-ministrul Sturdza, Take Protopopescu, primarul Robescu, prefectul capitalei Saita, Mișu prefect de Prahova, St. Sihleanu, un mare număr de ofițeri superiori și de persoane de distincție, multe doamne avînd frumoase buchete de flori, consiliul comunei Predeal așteaptă sosirea perechei regale.

La Sinaia încă cu mult înaintea sosirii trenului regal, peronul gării e înțesat de lume, civili, militari, și doamne ținînd în mîni splendide buchete. Gara e splendid pavoazăată.

În salonul de recepție se află ministrul american Jackson, general Coandă, secretarul italian prințul Ruspoli cu d-na, contele Rucojiski, d-șoara Rîmniceanu, ministrul englez Kennedy și secretarul Brown, căpit. german Hamerstein cu d-na, general Brătianu, frații Wilson dela legația americană, contele Larisch, primul-secretar austriac Kalemberg, colonelul Gratoșciy, maiorul Nistorian comandantul bat. 1 vînători, mulți ofițeri.

E de față și d. I. Kalinderu, administratorul domeniului Coroanei.

Elevii școlii din Predeal, în haine de sărbătoare, sunt înșirați pe peron.

Trenul regal e primit cu imnul regal cântat de elevii școlii și în aclamațiile mulțimii, la orele 4.30.

M. M. L. L. împreună cu principele Carol se coboară din vagon.

Din tren mai descind adjutanții colonel Mavrocordat și maior Baranga, d-na Olga Mavrogheni și d. Moehrlen, guvernorul principelui Carol.

Suveranii îmbrățișează călduros pe principii regali.

Regele e în civil, cu pălărie moale. Regina poartă rochie neagră cu pană albă.

Dna Costinescu oferă reginei un buchet, pe care Suverana îl primește mulțumind grațios.

Suveranii se întretin în modul cel mai afabil cu persoanele prezente.

La orele 4 și 40 Suveranii și Principii însoțiți de miniștri, se urcă în trenul regal, care pleacă la Sinaia, în mijlocul uralelor mulțimii.

În gările Azuga și Busteni numeroși săteni au așteptat trecerea trenului regal, aclamînd.

În public domnește mare animațiune.

La orele 5.05 trenul regal intră în gară. Urale izbucnesc din toate piepturile.

Suveranii împreună cu principii descind din vagon și sunt întâmpinați de primar și de persoanele de distincțiune, cari le urează bună-venire. Reginei i-se oferă buchete de primarul Manolescu și de d-na Miclescu.

După ce se întretine câte-va minute cu cei de față, Suveranii se urcă în trăsura Curții și pleacă la castelul Peleş, în mijlocul aclamațiilor.

Trenul regal a fost condus de d-nii Miclescu, director general al C. F. R., și inspector general Danielescu.

— **La afacerea școalelor călugărițelor din România.** D. C. Dumitrescu-Iași, președintele consiliului permanent al ministerului instrucțiunii publice a primit următoarea telegramă relativ la procesul școalelor congregațiunii catolice „Notre Dame de Sion“ dela doamna Lucreția Basarabeanu:

»Desmint în totul declarațiunile făcute de fiica mea Cornelia Basarabeanu.

Fetele mele, inclusiv Cornelia și Nasica, sunt botezate în religia ortodoxă de preot român; băieții mei sunt botezați în religia gregoriană. Pot dovedi cu acte și cu martori afirmațiunile mele.

Cornelia și Nasica au fost convertite la catolicism în institutul călugărițelor din Galați pe timpul când erau minore, fără știrea noastră, a părinților.

Călugărițele au împedecat pe ficele mele de a se mărita. Tot ele le-aștras făcându-le să părăsească casa părintească.

Dovadă despre acestea sunt următoarele fapte:

1. Cornelia s'a dus la Galați la călugărițe 7 zile după moartea tatălui său.

2. La o lună dela această mare nenorocire Nasica pleacă la Viena însoțită de călugărițe, pentru a asista la operațiunea făcută de doctorii superioarei institutului din Galați.

3. Ceva mai târziu ambele mele fice au părăsit casa, stabilindu-se în institutul călugărițelor.

În institutul călugărițelor au cunoscut și angajat ficele mele pe dl Malaxa, după sfatul călugărițelor, al căror avocat este de multă vreme.

Scopul călugărițelor e de a pune mîna pe toată averea ficele mele. Până acum le-au luat deja trei sute de mii lei.

Incredințez dv. salvarea ficele mele și alinarea suferințelor unei nenorocite mame.

Lucreția Basarabeanu.

Congregațiunea comitatului Sibiu.

Se depeșează din Sibiu: Congregațiunea de eri a respins propunerea Românilor ca comitatul prin adresă să ceară Majestății Sale extradarea fondului monumentului luncu, confiscat de guvern. Motivele respingerii e, că deși nu aprobă confiscarea, dar' reclamarea prin adresă o pot face interesată. S'a respins și propunerea ca să se recerce guvernul pentru a revoca ordinul de dizolvare a partidului național român. N'avem raport detaiat. Depeșa aceasta a fost comunicată de biroul de depeșă. Dintr'un scurt raport ce-l publică „Telegraful Român“ citim însă, că înainte de amiază (propunerea de sus au fost deliberate în ședința de după amiază) Români indignați pentru atitudinea majorității Săsești observată la alegerea funcționarilor administrativi în cercul nou creat al Cisnădiei, făcînd o declarație solemnă prin rostul lui Liviu Lemăuși, au părăsit sala. Nu știm prin urmare dacă la dezbaterile de după amiază au luat parte și Români, ori că conclusele s'au adus numai de gentili nostri prietini Sași.

Din Austria.

Facultatea italienească de drept. Cu începerea noului an școlar 1904—1905, în Innsbruck, capitala Tirolului, va începe să funcționeze o facultate de drept curat italienească cu studenți italieni, cu profesori italieni.

De zece de ani a existat o animosități între italieni și Nemți, în Tirol, asupra acestui punct. Cearta dintre cei bătrâni au reluat-o acum tinerii. Nu trecea o zi fără ca studenții germani și italieni să nu-și spargă capetele, ori unde se întâlneau: pe băncile Universității, în cafenele sau pe strade.

Situațiunea ajunsese absolut insuportabilă, și separarea elementelor, inasociabile trebuia să devie un fapt.

În fine acest fapt acum începe a fi o realitate tangibilă. D'aci înainte poporul italian din Tirol, căci ei se așteptau să obțină o universitate completă italiană, întocmai cum, acum câțiva ani obținură Cehii la Praga o Universitate bohemă completă. Dar în Austria, după-cum zise contele de Beust, naționalitățile nici odată nu se mulțumesc de guvern pe deplin, în dreptele lor postulate.

Așa și cu italienii austriaci. Ei reclamă d'o groază de vreme două universități, una la Triest și alta la Innsbruck. Guvernul acordă numai o facultate de drept la Innsbruck cea dela Triest să mai aștepte.

Cu toate acestea sunt și printre Nemți chiar, bărbați cari recunosc că Italienii austriaci trebuie satisfăcuți.

Acești Nemți cu bun simț zic că trebuie să înceteze cu politica de *quieta non movere* care e politica d'a lăsa lucrurile cum au fost, adică d'a nu le scormoli.

Nu! zice însuși *Die Zeit*, dela Viena.

Aceea-ce credea guvernul austriac că e quiet, că e liniștit, e din contră foarte turbulent, și deci trebuiește — potolit. Italienii au aceeași limbă și literatură ca toți Italienii, în afară de Austria. Ei au trebuințe literare, artistice, științifice. Aceste necesități trebuie satisfăcute în limba lor națională.

În sensul acesta sunt și reclamațiunile slovenilor din Styria, tot așa au fost și ale Ungurilor, care strigau la 1847—48 că un popor nu se poate desvolta decât în propria sa limbă. Procesul acesta istoric nu se poate opri în drumul său. Roata istoriei stă pe loc! Să sperăm că el se va repercuta în curând din Alpi, și în Carpați.

Numai atunci imperiul Austro-Ungar își va găsi echilibrul puterii sale. Echilibrul e în lumea fizică ce justiția e în lumea morală. Și principiul Habsburgilor e: „*Justitia Fundamentum Regnorum*“.

Răbdare deci.

Din străinătate.

Convenția cu Germania. Ecourile presei germane, înregistrate și coroborate de noi, înștiințează că dl Dimitrie Sturdza și cancelarul de Bülow, în întâlnirea dela Homburg, au isbit să înlăture greutățile ce se opuneau încheierii unui tratat de comerț româno-german. Totuși vestea asta n'a avut darul de-a liniști poziția noastră conservatoare.

Organele fracțiunii cantacuziniste par mai neliniștite ca tot-deauna. Și ciuda lor provine din faptul că ziarele liberale n'au socotit că ar fi timpul să dea câte-va lămuriri hotărâte asupra mersului negocierilor. Mai ales Conservatorul e foarte supărat de tăcerea asta: «dacă guvernul ar fi obținut vreun succes, — zice oficiosul bizantin, — l'ar fi trimbițat prin presă».

Din acest punct de vedere considerat, regimul comercial viitor al României va fi numai o chestiune de reclamă. Avem o părere mai înaltă de problema în cauză și Conservatorul de asemenea va admite, pe de altă parte, că interese foarte practice, foarte reale și cari n'au nimic a face cu discreția, impusă de politețea internațională, ne-

apărată în astfel de împrejurări, ar putea să comande guvernului să nu strige de pe toate coperișurile foloasele ce ne-a concedat Germania nouă și cele pe cari i-le-am acordat noi în schimb.

De altminterii, faptul material că în înțelegerea dela Homburg s'au învins greutățile mai principale ar putea să arate adversarilor nostri că s'a atins un punct esențial; căci, dacă România ar fi trebuit să-și sacrifice condițiunile considerate de guvernul actual ca vitale pentru producția sa agricolă sau industrială, o înțelegere cu Germania n'ar fi fost cu putință.

De-oamdată opoziția conservatoare să se mulțumească cu constatarea asta, deoarece e de natură să risipească toate îngrijirile legitime.

Dar nu-l cu minte să ceri mai mult acum. În curând va suna ceasul când se va ști tot și opoziția va avea destul timp să-și aplice sonda criticei operei guvernului d-lui Sturdza. („*Voința Națională*“).

— Închelarea tratatului comercial austro-italian. Oficialul publică ordonanța imperială autorizând guvernul a regula raporturile comerciale cu Italia.

Războiul ruso-japonez.

In ajunul luptei mari.

Petersburg, 4 Octombrie. Din Tiemlin se vestește, că *armatele japoneze au început deja ofensiva și încunjurând Mukdeul înaintea spre Tienlin*, Rușii duc lipsa nutrețului căci indigenii nu voiesc să vîndă nimic. Pe seama Japonezilor furnizează nutreți Hunhuzii din locuri îndepărtate.

Rușii bătuti la Mukden.

Londra 4 Octombrie. Din Mukden se anunță că generalul *Miscenko* a atacat cu o mare trupă de cazaci și 24 tunuri armata lui Kuroki, care se afla pe partea stîngă a frontului japonez. *Rușii au fost nevoiți să se retragă cu mari pierderi*. Ei au pierdut 5 tunuri, 30 morți și mulți cazaci au fost răniți.

Ministrul president japonez despre război.

Tokio, 4 Octombrie. În camera japoneză premierul a rostit o vorbire mai lungă, în care a accentuat, că războiul va dura încă timp foarte lung. Japonezii trebuie să aducă cele mai mari jertfe pentru a asigura victoria pe seama lor. La fine premierul a dat expresiune speranței, că o parte a speșelor de război se va putea acoperi din economizările administrative.

Noul comandant suprem rusesc.

Petersburg, 4 Octombrie. Diferențele dintre persoanele intendenței militare rusești, tot mai mult es la iveală. Vestile cele mai contradictorii circulă asupra chestiei, cine să fie noul comandant suprem al armatei ruse. Conform uneia *Alexeiev* a fost deja rechemat, alta earăși susține, că din nou a fost numit *Alexeiev*, erl însă s'a răspândit vestea că *generalul Kuropatkin* a înnebunit și astfel *succesorul său va fi generalul Gripenberg*.

Petersburg. Tarul va pleca în ziua de 10 Octombrie la Reval pentru a-și lua rămas-buna dela escadra Baltice.

Petersburg. — *Correspondentul ziarului „Birjevia Viedomosti“, vestește din Mukden că în noaptea spre 29 Septembrie st. Hunhuzii au încercat de a distruge poarta drumului de fer în stațiunea Kundujin.*

Toate încercările lor au fost însă prinse.

S'a constatat că Hunhuzii au fost pe la cale de emisari japonezi.

Londra. — După o știre din Mukden sosită la Petersburg, Japonezii ar fi obținut printr'un dig fluviul dela vest de Liaoyang pentru a-și asigura flancul lor stîng printr'o eventuală inundatie.

Sanghai, 3 Oct. Ați a fost la Port Arthur o luptă navală. Amănunte lipsesc.

Petersburg, 3 Oct. Kuropatkin a fost numit comandant suprem al celor trei armate mandșuriene. *Alexeiev* rămâne locțiitor.

Paris 3 Oct. Artileria cavaleriei a pierdut cu 80 tunuri la Mukden pentru a apăra morunții cesarilor mandșurieni din Mukden să nu cadă în mâinile Japonezilor.

Paradoxul politic al războiului ruso-japonez.

„*L'Europeen*“ ce ni-a sosit săptămîna trecută, scrie următorul articol prea obiectiv și netăgăduit interes cu privire la războiul din tremul-Orient.

Lăsăm să urmeze aci întreg acest articol. Groaznicul război din Extremul-Orient este un paradox politic. Scopurile politice imediate și de stat ale poporului rusesc în Extremul-Orient. Japonezii aspiră să înlocuiască Rușii în Mandșuria; poporul rusesc are interes, iasă din Mandșuria cu pierderi cât mai mici.

Bine înțeles, că acum când tunurile naționalistilor și conservatorilor nostri vor constatarea acestul paradox este o crimă de trădare, cu toate că înainte de izbucnirea fatal războiului, presa în unanimitate combătea războiul, căci și ideea de a se încurca Rusia în Mandșuria, chiar și fără război.

Ca să se sfîrșească odată situația asta surdă, în care ne-a aruncat politica de dragă dagiu politic, ziarul *Kievlianin* al profesorului Pikhovo, propune să se vînză calea ferată Estul chinezesc, căci alt-fel acolo se vor zeci și sute de milioane din banii publici.

Însă ceea-ce înainte de război era adevărat, tot adevărat a rămas și acum; războiul a mai îngreunat și va îngreuna din ce în ce mai mult, cheltuielile Rusiei în această provincie depărtată. Acest război, ori-cum s'o va prefăce Dalny și Port-Arthur în gramele ruini și va distruge calea ferată mandșuriană la Port-Arthur până la Kharbin.

Transmancurianul dintre Charbin și Port-Arthur s'a construit și întreținut ca să se păstreze Port-Arthurul și Dalny; aceste părți Mandșuriei s'au ocupat însă tocmai din drumului de fier.

Însă odată cu distrugerea lui Dalny, a Port-Arthurului și a drumului de fier dintre aceste puncte, dispare și motivul ocupării rusești a Mandșuriei dela Sud de Charbin.

Mai mult încă. Stăpînirea Mandșuriei Port-Arthurului nu e păgubitoare numai din că ne înghite atâtea milioane stoarse din sîrge și sîngele țeranilor și muncitorilor ruși, ci ales fiind-că ele sunt porțile prin care se chide Mandșuria străinilor, iar Siberia. China și Japonezilor.

În împrejurarea asta nu se mai pot zice frazele banale privilegiate la mișcarea de zădărnici a Rusiei spre Orient.

La prima vedere s'ar crede că desăvîrșirea acestei situații ar fi alipirea desăvîrșită a acțiunii la Rusia, intercalând o linie teritorială vamală, și interzicerea imigrării chineze și neze, nu numai în Siberia Orientală, dar și în vînșia alipită chiar. Privită mai de aproape această deslegare e slabă. Mai înainte, nici o

mală n'ar putea protegi Mandciuria contra în-
mărfurilor americane, japoneze și europene,
care Rușii nu pot să lupte din cauza condi-
tor transportului. Oprirea imigrării Chinezilor
japonezilor, în Mandșuria, ar compromite des-
zarea economică a țerei, care are nevoie de o
gență bogată și neîntreruptă de muncitori și
nu s'ar îndestula cu țărani ruși; nu e a-
lueru cu lucrătorii chinezi și japonezi, cari
facuți pentru asta.

Scurt, ocupațiile noastre politice noul din
Extremul-Orient n'au o temelie economică firească,
aceea s'au și sfărâmat. De aceea, la urma
celor vor rămâne numai o aventură. Ori-ce
zice Alexeef nu e om de stat deosebit ca
Carieff-Amurski. Cel din urmă a dobândit pen-
colonizarea rusă teritoriile aproape necălcate
locuitori, fără să scoată sabie. Pe câtă vreme
Alexeef, în Extremul-Orient, s'a apucat să colo-
ze regiuni populate, cu cadavre rusești în
locul bubuiturilor tunurilor japoneze.

Japonezii și-au dat foarte bine socoteală în
poziție slabă se aflau Rușii în Extremul-Orient
de aceea au putut să înceapă acest războiu
an. Văzând împiedic silința încăpăținată a gu-
vernului rus și mai ales a vice-regelui Alexeef,
japonezii s'au văzut siliți să ia armele.

De data aceasta vechile colonii ale lui Mu-
jeff, populate în parte, adică regiunea Amu-
rului cu Vladivostokul, au fost sacrificate usur-
zilor teritoriale Witte-Alexeef.

Mai mult ca o ironie, s'a descoperit cu
astă ocazie, că porturile Dalny și Port-Arthur
se credeau că nu îngheață, sunt în realitate
stare de a îngheața.

Ceea-ce e mai uimitor e că discuția asupra
zilor cari îngheață și cari nu îngheață, s'a
ieat cu un serios succes economic, de oare-
s'a dovedit că numai cu un sigur spărgător
ghiăță, Vladivostokul, atât de disprețuit, ar
ea să primească, în tot timpul ernel, vase de
merci. Ca culme, după ce s'a cheltuit aproape
zeci de milioane cu construcția orașului și
portului Dalny, — opera lui Witte, — s'a atârnat
el și Port-Arthur, — opera lui Alexeef, — o
nitate din cele mai înviersunate, care s'a re-
rat, pare-se, chiar în ajunul războiului, în fa-
rea viitoarelor... ruini ale Port-Arthurului.
asta din cauză că înaintea războiului ruso-ja-
nez, Mandșuria era câmpul unui războiu din-
două departamente și două persoane, între
ministrul finanțelor și vice-regalitate, între Witte
Alexeef. Col din urmă voia alipirea desăvârșită
Mandșuriei, dorind să facă din Port-Arthur, nu
mai reședința sa și centrul politic și militar al
princiei ocupate, ci chiar un centru important
comerci. Port-Arthur, a întrecut într'un chip
portul Dalny, de oare-ce centrele adminis-
trale și militare atrag, de obicei, populația in-
dustrială și comercială. Din raportul prezentat
lui de Witte reese că Dalny ar fi trebuit să
centrul comerțului internațional și marele
al întreprinderilor comerciale și industriale
purturilor străine, în Extremul-Orient.

În 1903 însă, când Witte încetă să mai fie
ministru de finanțe, șansa trecu de partea Port-
Arthurului. Soarta portului Dalny deveni in-
mică; războiul a schimbat-o din nou însă.
zi Dalny tot rivalizează cu Port-Arthur, dar
rolul nou de bază de operațiuni a armatei și
japoneze, gata să dea lovitura de
vechii ședințe a admiralului Alexeef al că-
port adăpostește astăzi remășițele escadrei
din Oceanul Pacific, condamnate la o
iere sigură.

Gânditorilor politici ruși li-se impune sar-
de a despărți pământurile Rusiei de ale
arului Alexeef. Japonia cu siguranță va în-
ea pace cu Rusia, dacă aceasta ar renunța la
pământurile dobândite de admiralul Alexeef.

Nu mai așa va putea înceta războiul. De
intreții aceeași soluție va avea chestiunea
Extremul Orient, chiar în cazul unei victorii
Rușilor. Chiar înainte de războiu Rusia gemea
sarcina cheltuielilor nebunești făcute în Mand-
ciuria; ce va fi după războiu, mai ales că datoria
publică, din pricina asta, a crescut la un miliard
ruble, la unu și jumătate.

Din punct de vedere al intereselor, price-
bine ale națiunii, războiul actual ar trebui
de cel din urmă sacrificiu ce-l va fi făcut Ru-
și pentru Mandșuria depărtată, străină și nefo-
ioare.

Chiar interesele vitale ale țerei, cari fuse-
compromise eu mult mai înainte de izbuc-

nirea războiului, cer ca Rusia să mijlocească în-
eetarea acestui non-sens politic, care o costă,
pe fie-ce zi, milioane din banii săi câștigați cu
muncă și miile de vieți omenești.

Ori când s'ar putea opri această risipă ne-
bună a sudoarei și sângelui poporului, printr'o
hotărâre chibzuită.

Nu mai interesele reale ale țerei ne fac să
vorbim astfel, iar nici de cum ura contra auto-
crației rusești. Din punct de vedere al luptei
contra regimului politic existent, ar fi poate mai
bine ca poporul să golească până în fund cupa
acestui războiu nebunesc, datoria publică să se
mărească nu dela 500 la 750 milioane, ci la 2
sau 3 miliarde de ruble, dezorganizarea econo-
mică a țerei să ajungă la culme și să aducă cât
mai curând falimentul financiar al statului astfel
încât, sub presiunea disperării popoarelor, toată
Rusia să resune de strigăte revoluționare.

Dar credem că poporul rus va putea pune
capăt regimului de despotism și minciună, fără
astfel de sacrifice grozave.

Rusia nu vrea să înceteze războiul, ca să-și
scape prestigiul. Și cu toate acestea, ce lovitură
grozavă i s'a dat, acestui prestigiu, la Liaoyang,
în fața lumii întregi! În această goană după res-
tabilirea prestigiului său oare guvernul rus n'are
aerul unui alcoolic, care s'ar încerca să slăbească
efectele primejdioase ale vinului, îmbătându-se
din ce în ce mai mult?

Să se ia seama la paradoxul politic.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 5 Octombrie 1904.

— **Regele spaniol în Viena.** Figaro, pre-
cum se telegrafează din Paris, este informat, că
regele Spaniei Alfonso XIII va face o vizită la
primăvară întâi la Paris, după aceea la Viena.

— **Țarul în Peterhof.** O depeșă din Pe-
tersburg anunță sosirea țarului dela Odessa la
Peterhof.

— **Starea sanitară a regelui Saxoniei.** Sta-
rea regelui saxon George, cum se vestește din
Dreșda este îndesălită, durerile au încetat,
noaptea trecută a dormit liniștit revenindu-i pofta
de mâncare. El a făcut o preumblare cu trăsura
prin parc.

— **O părere săsească asupra aso-
ciațiunilor de cultură române și ma-
ghiare.** Ziarul sas din Sibiu „Siebenbür-
gisch Deutsches Tageblatt“ vorbind de aspi-
rațiunile culturale ale Românilor și făcând
o paralelă între activitatea societăților lite-
rare și culturale române și cele maghiare
sfârșește cu următoarele cuvinte: „Aici
(adecă la Unguri N. R.)—zice S.-D. T. o cam-
panie pusă la cale cu un potop de fraze,
campanie ce e drept ostilă, dar fără succes
asupra teritoriului național al naționalităților;
acolo adecă la Români urmează o muncă
energică în scopul întăririi individualității
lor etnice, și exclusive numai această, fără
altă intențiune de cucerire. Nu suferă deci
nici o îndoială, că ce răspuns vom da la
întrebarea, cu cine să simpatizăm. Cu Româ-
nii, fiindcă ei sevăresc muncă cinstită
și îl respectăm, deși acțiunea lor înseamnă
pentru noi mare pericol. La asociațiunile
culturale maghiare ceea-ce ne face să ne
înstrăinăm de ei este zgomotul mare, as-
muțarea și fanfaronadele, dar' pentru aceea
nu sunt periculoși pentru noi (!) Periculoase
sunt însă aspirațiunile culturale ale Româ-
nilor, pentrucă aceștia fac să se micșoreze
prioritatea culturală, care a existat până a-
cum între Sași și Români. La sfârșit im-
pune Sașilor de datorință să nu se lase să
fie întrecuți de Români, învățecii lor.“ —
Luând notă și „Budapesti Hirlap“ de aceste
aprecieri ale ziarului sas, lamentează, că
deși Sașii recunosc că Românii constituiesc
pentru ei un pericol permanent, totuși mai
bine uresc pe Unguri, și mai bine voiesc să

devină Români decât Unguri. Ei vezi, pen-
trucă Românii nu se încearcă să impună
cultura lor cu deasila, ci urmează proce-
sul lor cultural înainte atrăgând în felul
acesta pe toți, câți nu pot rezista tăriei
noastre naționale. Și dacă Sașii mai supe-
riori în cultură decât Ungurii trebuie să se
plece, cum vor putea să ne opună rezistență
Ungurii? Asupra acestei întrebări să medite-
zeze Budapești Hirlap.

— **Atentat asupra țarului.** Din Cracovia se
telegrafează următoarele: Unul ziar de aici i-se
vestește, că la stațiunea Karanovice cu o oră na-
inte de sosirea trenului, cu care a călătorit țar-
ul la Odessa, a fost deținut un individ, care voia
să așeze pe șine un obiect ce avea forma unei
bombe. Atentatorul refuză să se nomineze.

— **Preot calvin între socialiști.** Litogra-
fatul Magyar Híradó povestește următorul cas:
O adunare prea interesantă s'a ținut Duminică
la Hajdu-Szoboszló. Partidul social-democrat re-
organizat ținea adecă acolo o adunare populară,
la care vorbea secretarul partidului, Mezőfi Vil-
mos. Această adunare la care luau parte mai
multe mii de oameni și la care s'au imbulzit so-
cialiștii reorganizați din Dobritin, Káta, Józsa,
Derecske și alte comune de prin jur a avut în-
semnătatea deosebită, prin împrejurarea, că era
presidată, de preotul reformat Dr. Baltházy De-
zső din Szoboszló binecunoscut pe Mezőfi. Balthá-
zai a deschis și tot el a închis ședința printr'o
vorbiire însuflețită. Poporul adunat, care are sim-
patii enorme pentru preotul lor, sub durată adu-
nării demonstra zgomotos pe lângă Baltházy și
Mezőfi, scrie numitul ziar. — D'apoi ce-i drept
calvinism, socialism, terorism sunt aceleași no-
țiuni. În diferite rinduri s'a dovedit, că aceste
noțiuni se potrivesc foarte bine laolaltă cu dem-
nitatea „preoțască“ calvinească, așa că nu are
să fie nici o surprindere dacă un preot calvin
presidă o adunare de derbedei și poltroni jidano-
maghiari. Se potrivește zicala românească: la
cap prost, proastă căciulă.

— **Despre principesa Luisa de Coburg.**
Henri de Noussanne, redactor la „Le Journal“,
omul care a servit foarte mult pe principesa
Luiza în fuga sa, publică în ziarul la care co-
laborează o convorbire privitoare la Dr. Pierson,
medicul care o îngrijise ca nebună.

— **Doctorul Pierson,** spune principesa, re-
cunoaște că nu sunt nebună, dar afirmă că sunt
slabă și fără voință. Am spus deja unui ziarist
că dacă ași fi cedat atât de ușor influențelor,
ași fi început prin a fi cedat d-rului Pierson
care, s'a exercitat asupra mea timp de șase
ani, și cu toate astea nu am avut de cât o
singură dorință: se scap de sub supravegherile
sale în ziua când voi avea pe cine-va lângă
mine care să mă apere. Ce poate fără apără-
tor! o femeie singură, care are atâtea inimi-
ci! Ce tristețe! Aproape scuz pe de doctorul Pier-
son: în aparență el a fost în tot deauna corect
și plin de atenție față de mine.

Doctorul Pierson spune acum că sunt
schimbătoare în amicițiile și inimițiile mele.
Toată lumea știe că sunt atât de puțin variabilă
în sentimentele mele, în cât toate nenorocirile
mi-au venit din imposibilitatea de a relua viața
comună cu principele de Coburg: toată Eu-
ropa vede bine că am știut să conserv stima
și afecțiunea mea pentru un singur om, care
s'a purtat față de mine ca un amic de caracter.
Vreți o probă despre falsurile care le afirmă
sermanul doctor Pierson?

Acest doctor afirmă că în totdeauna îmi
remitea scrisorile care îmi era adresate și tran-
smitea scrisorile mele.

Eată ce îmi scrie buna mea amică, prin-
cesa de Monaco: „Ți-am scris adesea, dar ne-
primind nici un răspuns, am crezut că scriso-
rile mele nu-ți parvin de loc“.

Doctorul Pierson recunoaște că a deturnat
scrisorile contelui Mattasics, sub pretextul că
putea să excite clienta sa, să-i turbure liniștea
și repausul. S'ar putea crede deci că contele
Mattasics este omul care să scrie scrisori în-
cendiare.

Cu toate acestea, nici o pasiune nu s'a
exprimat în termenii atât de respectuoși și mē-
surați ca pasiunea sa. Se admitem că Mattasics
ar fi fost un Don Juan și că virtuosul doctor
Pierson se temea de dînsul. Dar principesa de

Monaco, scria oare scrisori de amor? Atunci pentru ce mi-se furau aceste scrisori?”

Deși foarte preocupată cu tratativele cu Curtea din Viena, și cu conferențele cu avocatul său Stimmer, principesa consacra mai multe ore pe zi, pentru a citi vasta sa corespondență.

Princesa este atât de ocupată în cât nu are timp să răspundă acestei corespondențe.

Acum situația sa devine clară. Princesa s'a împecat cu sora sa Stefania nefericită, fosta soție a lui Rudolf și actuala contesă de Lonyay.

Prințul de Coburg cedează sau este aproape se cedează.

Chemat în fața împăratului Francisc Iosif, prințul s'a văzut amenințat cu complecta sa disgratie, dacă nu acorda o transacție onorabilă femeii sale, ear pe de altă parte șeful statului-major generalul Beck i a făcut cunoscut că dacă timp de opt zile nu va îndeplini dorința M. Sale, nu-l rămâne de cât să se demită din demnitatea de feld-mareșal.

— **Dela adunarea democraților sociali germani.** În ședința din săptămâna trecută a congresului democraților sociali s'a fost deschisă a-prig asupra proiectului lui *Liebknecht* referitor la agitațiunea social-democratică din sfatul armatei. Deputatul din Reichstag *Südekum* a polemizat cu vehemență împotriva acestui proiect peste tot dezavantajos. Soldații primesc ordinul superiorilor lor cu o spontaneitate psihologică. Este lipsită de fond speranța, că soldații fără ordin direct n'ar pușca asupra proletariatului, dar ar fi instruiți din partea socialilor în privința asta. Agitațiunea prin urmare n'ar duce la rezultat, însă ar cauza multe neplăceri camarazilor de principii militari.

Propune deci să se treacă peste proiectul *Liebknecht* la ordinea zilei.

Deputatul imperial *Schöpf* de asemenea crede, că în urma adoptării acestui proiect recruții din orașele locuite de socialiști ar suferi mult. Dacă tinerimea este prea peste măsură saturată cu principii social-democratice, va ști ce are de făcut și prin casarmă. Cel mai bun antidot al militarismului este propagarea democrației sociale. Deputatul v. *Vollmar* de asemenea este contra proiectului, de oare-ce periclitează partidul și soții de prin ipși recruți; în urma acestor vorbiri contra, deputul *Liebknecht* propune pe lângă luarea în procesul verbal al motivării sale să se treacă la ordinea zilei.

Deputatul *Frohne* declară această nouă propunere de o cutezanță suprinzătoare prin care *Liebknecht* voeste pe lângă trecerea în procesul verbal a motivării sale să-și octroieze convingerea și ideea sa adunării. Adunarea în urma asta a trecut cu majoritate covârșitoare simplu la ordinea zilei peste propunerea lui *Liebknecht*, primind expunerea lui *Südekum*.

O discuție mai vie s'a dezvoltat la punctul referitor la ordinea de zi a adunării viitoare a partidului. Mai mulți deputați au propus diferite chestii pentru ordinea de zi, așa *raportul democrației sociale către dreptul penal*, chestia *alcoholismului*, a *grevei generale etc.* Cu chestia din urmă mai ales deputatul *Bernstein* s'a ocupat mai amănunțit. El a raționat, zicând că există incontestabil un curent în Germania, care întinde restrângerea dreptului de alegere, timpul cărei năzuințe pentru a deveni manifestă este încă necunoscut. În contra acesteia se recere o formă demonstrativă cu mult mai eficace decât manifestațiunile de pe la adunări. Azi, zice oratorul, când în fața tehnicii moderne a armelor este zădarnică ridicarea de baricade, numai greva politică generală a rămas ca ultim refugiu și ultima ratio democrației sociale, căci muncitorii germani sub nici un preț nu pot renunța la dreptul votului universal.

La contra-obiecționarea lui *Pfankuch*, că nu este de lipsă să fie stabilită ordinea de zi viitoare, când nime nu știe ce chestie de actualitate se va imbia atunci, *Liebknecht* declară de actuală chestia straiului general și pe viitor.

Klara *Zetkin* accentuează, că straiul politic general nu este identic cu cel anarhic, care are drept țintă nimicirea ordinii sociale de azi. Straiul general nu are de scop înlocuirea parlamentarismului, ci pune mai mult pond pe aspirațiunile și exigențele partidului social-democratic parlamentar.

După asta la propunerea membrilor adunării aparținători districtului Koenigsberga adunarea

a adoptat o rezoluțiune contra abuzurilor ce se comit cu alcoholul.

Sub decursul ședinței s'au cetit telegramele de felicitare, una sosită din partea senatului suprem general al partidelor revoluționare din Rusia, și alta din partea partidului social-democratic din Chicago.

În ședința de d. a. deputatul *Ledebour* a referat asupra activității parlamentare a partidului. A constatat, că ultima sesiune iarăși a folosit partidului. Referada lui a produs o discuție vie, în cursul căreia deputatul imperial a declarat, că partidul de aceea nu votează cheltuielile pentru afacerile militare, fiind-că luptă împotriva militarismului. Dacă însă s'ar isca un războiu, care ar amenința Germania, partidul socialist nici la un cas n'ar suferi să fie răpit nici o bucată de pământ din teritor german.

— **Aniversarea morții lui Zola.** Cu ocaziunea celei de a doua aniversări dele moartea lui Emil Zola, numeroși amici și admiratori ai celebrului romancier, precum și societățile de liberi-cugetători, au defilat după amiază pe dinnaintea mormântului său dela cimiterul Montmartre.

Mormântul era împodobit cu flori și coroane. Lângă mormânt erau grupați reprezentanții familiei, în lipsa doamnei Zola care se află bolnavă. Nu s'a petrecut nici un incident.

— **Chestiunea cretană.** Vaporul din flota voluntară rusă Nijni-Novgorod care a trecut Lună prin Dardanele, a transportat trupe rusești în Creta pentru a înlocui detașamentul rus de ocupațiune.

Înlocuirea detașamentelor celorlalte puteri garante ale insulei, s'a făcut deja sau se va face zilele acestea.

— **Scene din războiu.** O soră de caritate rusoaică, Engelhardt, spune c'a stat la Anping două săptămâni și a luat parte la luptele dela 18, 19 și 31 Iulie. Toate s'au petrecut în munți. Pe răniți îi transportau pe targe, cu sutele, în locul unde se aflau surorile și îi înșirau pe pământ. Mulți nu-și mai veneau în fire. Alții trebuia să-și aștepte rîndul până să fie pansați. Gemetele și suspinele lor îi rupeau inima. Era iadul! M'am ascuns de plâns. Le potoleam seara dându-le ceai și apă cu lingura. În gropi puneau de odată câte șapte morți, fără cosciug, căci aci cosciugele sunt foarte scumpe. Mulți au fost îngropați fără a se ști cum îi chema. Nu era ghiață pentru potolitul durerilor. Rănila la pânțele sunt cele mai primejdioase, mureau mai toți. Cei răniți la brațe sau la picioare se puteau socoti norocoși. Doctorii lucrau zi și noapte. Pe oficerii și pe soldații greu răniți îi duceau cu targele la Liaoyang, pe celelalte în care cu două roate, carl scutură grozav. Acum ne odihnim: avem numai 80 de bolnavi, mai toți de disenterie.

— **Atragem atențiunea binevoitoare a p. t. public de dame asupra inseratului dlui *Hauer Lajos* farmacist în ARAD (Pécskai-út).**

— **Recomandăm în deosebită atențiune a publicului românesc prăvălia și atelierul dlui *Hartmann Pál* (Boros Béni-tér nr. 161 em. 14) de porțelan și maiolica. Aci se primesc colorări și pictare de vase de porțelan și maiolica după dorință. Aci se pot căpăta tot felul de vase de prânz, de dejun, de teă etc.**

Bibliografie.

Au apărut de Dr. Augustin Bunea cononic metrop. 1. *Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa*, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. *Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite*, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri. Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. *Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein*, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. *Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma*, în Schematismul archidiecesei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. *Statistica Românilor din Transilvania anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Pentru Arhiepiscopul Sibiu 1901*, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. *Vechile episcopii românești: a Văcăreștii, Geoagiului, Silvașului și Belgradului*, Blaj 1890, 8° 162 pag. Prețul 2 cor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. *Episcopii P. P. Aron și Dionisie Nădejde*, sau istoria Românilor transilvăneni 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. fileri (pentru România 5 lei).

8. *Discursuri, Autonomia bisericească*, Discursuri, Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți se pot procura dela tipograful semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul cărții dându-se banii înainte, — ori contra rambursării la 290 lei.

Liturgia sfântului Ioan Gură-de-aur, pe note muzicale, după melodiile celor opt glasuri bisericești și armonizată, pentru corurile de voci bărbătești, de *Iuliu Birou*, nvătător și cântăreț primar, și dirigentul corului Reunionei „Armonia” din Tievănu Mare, (p. u. kova). Opul I. Editura autorului. Toate drepturile rezervate. Prețul 5 coroane, plus 30 lei pentru porto.

Se află de vânzare la autor și la Librăria *Petru Simion* în Arad.

Felurim.

Mitropolitul Veniamin și Ovreiul. Treia de inimă a Mitropolitului Veniamin spera de bine și spre milostenii ajunse, în sfârșit până la patimă. Cel mai de urmă ban, pe care l-a dat, era de pe urmă o da săracilor; și era orfan, și nu era văduvă, care să iasă fără de din casa lui. Pe multe familii scăpătate le ajutase el, și cheltuia nespun de mult cu creșterea purtarea la școală a multor copii orfani și ales copii de preot. Nu numai pământeni, și străini aflau tot-deauna la Mitropolitul Veniamin un adevărat Părinte. El era bogat și ajungea cu toate astea să n'aibă câte odată și să fie strimtorat. Bogăția lui, ori cât de mare era, nici pe departe nu era potrivită cu brațea inimii sale și cu mulțimea nevoiașilor care cereau ajutorul.

Scaunul mitropoliei era înconjurat totdeauna de mulți archierei, călugări și reni, de zece ori mai mulți decât se vedeau pe la Mitropolii, și toți trăiau ca în sină. Avram. Prin mâinile secretarilor, mai ales pe trale cunoscuților mai cu credință, se strezina ziua și noaptea aur și argint, fără măsură, de Veniamin așa de puțin și-a bătut capul sau ce avea de luat și de dat, încât până la moarte sa n'a voit să cunoască nici măcar cursul banilor ce umblau pe atunci.

Într-aseamenea împrejurări, era, deci pe firește, că în vreme ce unul dintre cei mai apropiați de Veniamin se înecau în aur, milostivul Mitropolit trebuia să ofteze și să ducă lipsă chiar mijloacele trebuitoare pentru ajutorul tuturor norociților cari năzuiau la dînsul.

Într-una din zile i-se înfățișă un Ovreu, rîndu-i cu lacrimi un ajutor de câțiva lei pentru acoperirea unei mari trebuințe. El, că secretarii n'au voit să i dea ajutorul sub cuvânt că e Ovreu, măcar că Veniamin făcea deosebire când era să le ajute. Veniamin căută prin haine, prin mese, și neavând bani de da Ovreiului, scoase dela brâu ceasornicul de aur și îl dete, ca să-l pue zălog undeva până găsi suma ce-i trebuia.

Un secretar văzu pe Ovreu cu ceasornicul și, ca să-și arate bunăvoință către Mitropolit din casa căruia trăia, dete Ovreiului galbeni ruși și luând ceasornicul, i-l dete Mitropolitului dărăt cu multă închinăciune.

A fost de ajuns ca să afle Mitropolitul mijloc lesnicios de a ajuta pe cei nevoiași. Aici înainte își da în toate zilele de câte o dată și trei ori ceasornicul la săraci și îi înveta să pue zălog la călugării din Mitropolie. Iar, aceluia n'aveau ce face decât să-l răscumpere, iarăși puteau să facă alta decât să-l dea îndărăt Mitropolitului, căci el știa la cine e ceasornicul astfel banii ce rînduri-rînduri au plătit ei răscumpărarea ceasornicului al fi putut să cumpere toate ceasornicele ce se aflau pe atunci în

INSERTIUNI și RECLAME.

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

și argint călcat cumpără p. prețul
mai mare de zi, ori schimbă pentru
alte obiecte de aur și argint.

primul atelier din Arad, pentru re-
pararea de ciasornice și bijuterii.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente a Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

Arad, Andrásy-tér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în
diferite instrumente, în *jerări pentru mobile*
și *edificii*, *cuptoare de fer de Nadrág și*
Meiding de primul rang. Mașine (sparheri)
pentru bucătării de Olanda elegante, specia-
lități pentru economia de casă, dulapuri
pentru ghiață

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători.
Mopopol de vânzare a coaselor de oțel Ba-
rabás Béla și a pompelor de stropit contra
neronosporei pe lângă o garanță de 10 ani.
Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, pene-
șiluri și briciuri,

Deposit exclusiv **»AHOI«.**

Pe seama ținuturilor sud-
ungare unicul deposit al lu-
strului de argint: VENUS
pentru cuptoare.

Comandele de provincie se efectuează pentru
prețurile ieftine de zi. 221

Biuroul de arhitectură
al lui

BIRÓ ERNŐ, arhitect

— **ARAD, Eötvös-utca 17** —

Pregătește ori-ce fel de planuri
și acceptază tot felul de lucru apar-
ținător în sfera arhitecturii mai

217

înalte.

Kőszeghy Sándor

tinichier.

Arad, Boros Béni-tér 16.

(Casa Vanicsek)

Primește tot felul de lucru de tinichea, (reparări de
apaduct) dela execuția cea mai simplă până la cea mai
artistică. Ori-ce reparație se face prompt și grabnic. 225

— *Lucru remarcabile de specialitate, prețuri culante.* —

Furniser al curții și camerei ces. reg.

Holzer Simon

PRĂVALIE DE PARDESIURI PENTRU DAME

Timișoara-Cetate (Temesvár-Belváros).

Str. Rudolf 7, (față în față cu hotelul „Prințul de coroană“).

375

Mare asortiment de novități sosite pentru sezonul de toamnă: jachete, mantile, bluse, jupoane, negligeuri, costume
complete executate în modul cel mai elegant.

Prețurile originale ale depositului meu din BUDAPESTA IV, Strada Ludovic Kossuth Nr. 9.

BAZAR NOU!

MARFURI NOUE!

CASĂ de MODĂ și TRUSOURI PENTRU DAME

Masztig Pál, Arad,

ANDRÁSSY-TÉR 22 sz., față în față cu casa comitatului.

sosit mărfurile cele mai noi pentru femei și bărbați. — Mare asortiment de:

pâuze, șifon, rechisite de masă, mărfuri gata pentru dame și trusouri.

Rugând on. public să binevoiască să cerceteze cât mai des prăvălia mea bogat asortată, rămân

354

cu stimă **MASZTIG PÁL.**

Colorare de porțelan și maiolica de artă!

Boros Béni-tér 16 sz 1, em. 14.

Respectuos aduc la cunoștința părților și spriginitorilor industriei de artă maghiară, că în atelierul meu de colorare îndeplinesc colorări cel mai distins gust corespunzătoare.

P. O. Public poate comanda la mine vase de prânz, de dejun, de tea etc. după ori-ce model. Pictez porțelan în mode cel mai bun executat, cu numele, monograme, pentru prețurile cele mai ieftine. Comandele se pot alege după modele gata și din cataloage ilustrate, pe care îl pun ori-cărui, care îl cere pe o carte postală, la dispoziție.

Nisuița mea principală este să bine merit de încrederea și îndestulirea on. public.

Primesc pictări de oleu și aquarel etc.

Dau ore la domiciliu damelor iubitoare de pictură de porțelan, maiolica, ear vasele pictate de ele le ard.

Vase de porțelan, maiolica, și sticlă sparte, numai eu sunt în stare aici în Arad să le lipsesc în cup-torul meu, pentru a putea fi folositoare și mai departe.

Cu deosebită stimă:

HARTMANN PÁL.

284

Condițiunea principală a

FRUMȘETEI

este, ca fața și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

oare este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserii supărăcioși, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul HAUER LAJOS.

A R A D, Pécskai-ut.

287

Telefon Nr. 135.

GELLER I.

giuvaergiu.

Arad, Piața Andrassy Nr. 14.

Palatul Hermann.

384

Deposit bogat de bijuterii, de obiecte veritabile de argint, precum și de oroloage de aur și argint.

Reparări și transformări în atelierul propriu.

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de
mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Clopoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

— ARAD, Sabadság-tér 7. szám. —

Nr. Telefonului 96.

Fabrică de mobile în Arad.

Am onoare a atrage binevoitoarea atențiune a m. on. publice asupra

fabricei mele de mobile

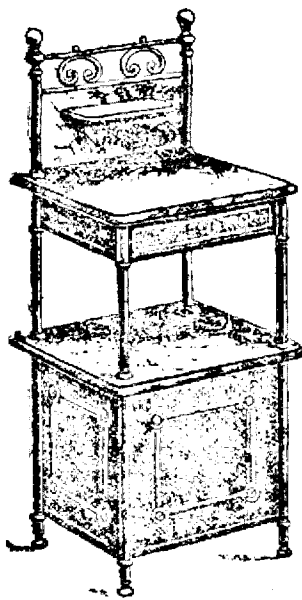
arajată în

Arad, colțul străzilor Deák Ferencz și Lázár Vilmos,

unde se pregătesc paturi de fer, mese, dulapuri pentru lavare, cărute pentru copii executate în modul cel mai artistic. Cu începerea sezonului recomand moderatul de căldură pentru cuptoare, cari le am în vânzare pentru prețuri culante și executate foarte cu gust.

Fac la comande noi și provăzute cu gravuri și desennuri după cerere. Hotelierilor, cafegilor și proprietarilor de localuri de vară recomand flegoriile mele și scaunele mele de grădini fabricate proprii. Se primesc reparatură de mobile, polturi și vopsire de nou.

Recomandându-ne binevoitorului sprigin al on. public din loc și din provincie, rămânem cu perfectă stimă:

FLEISCHER TESTVEK

A R A D,

Colțul străzilor Deák Ferencz și Lázár Vilmos.

316